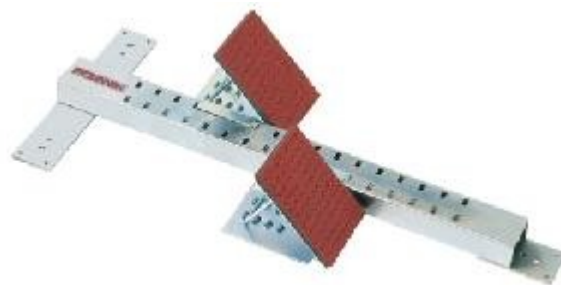

Makroekonomické a mikroekonomické aspekty podpory sportu

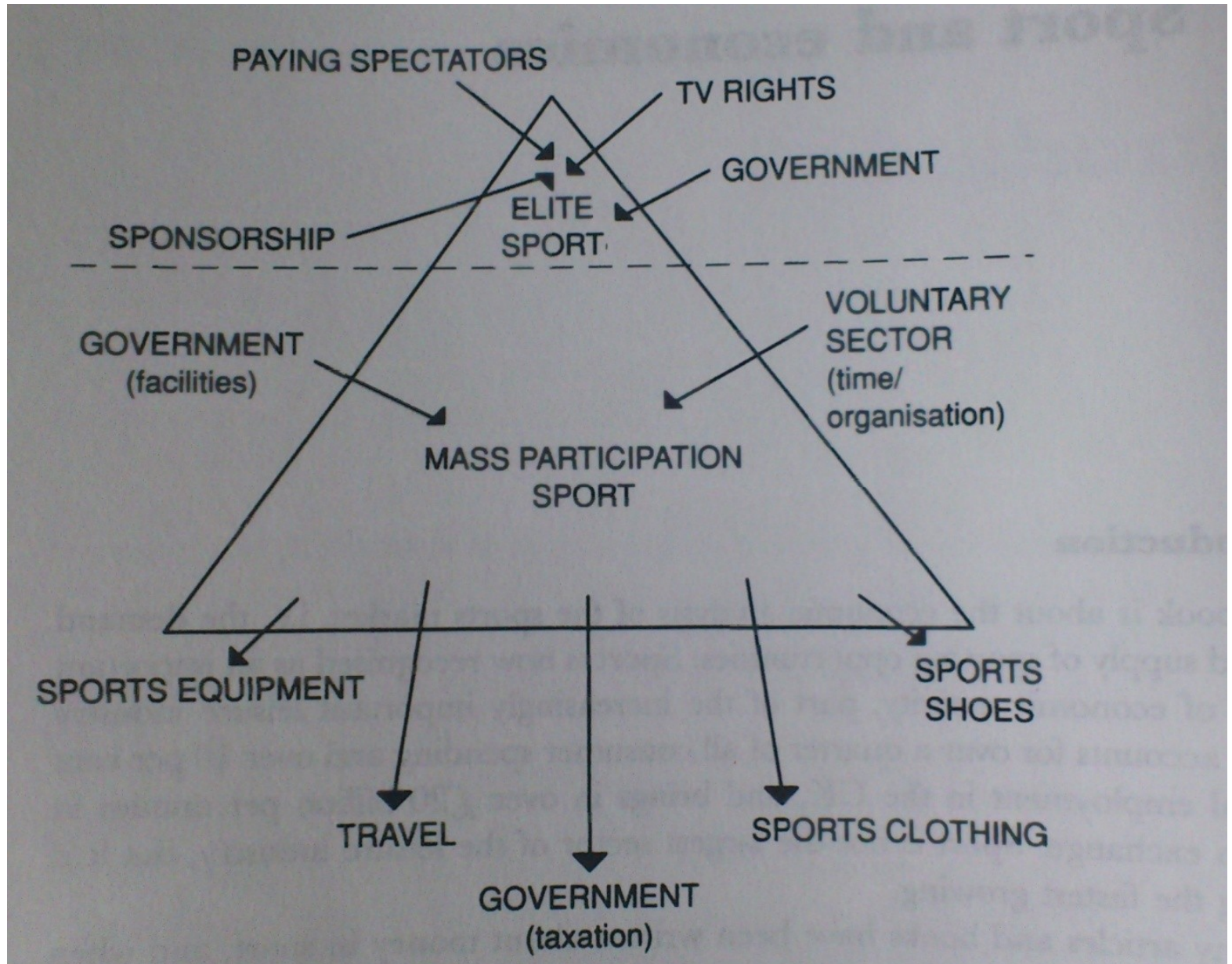
P3

obsah

- Typologie produktů
- Makroekonomické aspekty
- Mikroekonomické aspekty
  - Poptávka a nabídka
  - Důchodový a substituční efekt
  - Externality

Sports market

Produkty v oblasti sportu

Specifické vlastnosti sportovních produktů

- subjektivní oceňování sportovních produktů
- převážná abstraktnost a nemateriálnost produktů
- nepředvídatelný vývoj produktů (nejistý výsledek)
- malá možnost kontroly složení produktů (jsou možné dva stejné výsledky)
- sport jako veřejně poskytovaný statek (sport, ale spíše není veřejným statkem)
- u části sportovních produktů nelze stanovit tržní cena

Typologie produktů

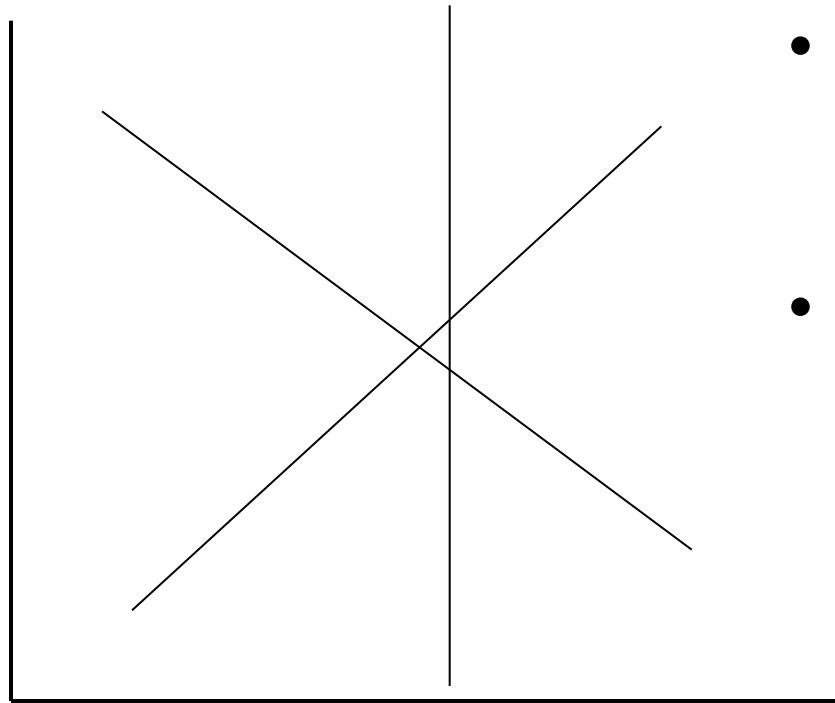
- základní produkty tělesné kultury
  - nabídka tělesných cvičení
  - nabídka sportovních akcí
  - nabídka sportovní-rekreačních akcí
- produkty podmiňující sport
  - sportovní zařízení
  - společenské akce
  - pojištění, doprava, vstupenky
- klasické materiální produkty
  - nářadí, oblečení, náčiní
- produkty vázané na osobnost
  - sportovce
  - výkony trenéra
  - reklamní vystoupení sportovců
- myšlenkové produkty
  - iniciují tělovýchovu a sportovní oblast (skol, OH)
  - sportovní informace šířené médii
  - hodnoty zážitku v tělesné kultuře a sportu
- *Produkty navazující na sport*
  - *Sázky, reklama*

Podíl TK na výkonu ekonomiky

- Podíl sportu a tělovýchovy na HDP 1,5-2%
  - Odhad průměr EU 3,7% (2009)
- Podíl TK na veřejných výdajích 0,4-1,7%
- Zaměstnanost- ČR odhad 1,5% (SRN 2%, Finsko 0,8%)
  - Odhad průměr EU 5,4% (2009)

- $HDP=C+I+G+X$
  - C: odhad cca 10tis položek (některé mají alternativní zařazení např. kolo, oblečení,...). Hlavně služby
  - I: pro školní TV, pro vrcholový a výkonnostní sport, tělovičně-rekreační,... včetně technické infrastruktury
  - G: výdaje ze státního rozpočtu (včetně municipalit).
  - X: $Im > Ex$ (nadmárodní firmy, sportovní produkty)
- Problém započítání jednotlivých položek

Makroekonomické aspekty TK

- Agregátní poptávka a nabídka

- Posun AD – stimul spotřebitele, fiskální politika
- Posun AS- stimul producenta, monetární politika
- Vliv dotací (NNO) na posun AS – alternativní pohledy (Znamená dotace pro NNO $\uparrow$ Q nebo by poskytované Q bylo stejné i bez dotace?)

Češi a sport

- $\frac{3}{4}$ Čechů mají zájem o sport, $\frac{2}{5}$ aktivně
- Ti, kteří se zajímají o sport, sledují sport několikrát týdně (44 %), čtvrtina ho sleduje dokonce denně (25 %).
- nějaký sport aktivně provozuje 60,8% mužů a 58,5% žen. Pravděpodobnost, že se lidé aktivně věnují nějakému sportu, klesá s rostoucím věkem.
- Nejoblíbenější sporty aktivně
  - muži: fotbal a posilovna
  - ženy: aerobic

Sledování sportu v médiích	
Muži	Ženy
lední hokej	krasobruslení
fotbal	lední hokej
motoristické sporty	fotbal
lyžování a snowboarding	lyžování a snowboarding
atletika	aerobic
tenis	gymnastika

Table 1. Sports participation in the EU, selected countries, 2004

Country	Participating 'at least once a week' (%)	Participating 'at least three times a week' (%)
Portugal	22	8
Greece	26	16
Italy	27	9
Austria	34	12
Spain	37	21
UK	45	23
The Netherlands	52	17
Ireland	53	28
Sweden	72	40
Finland	76	45
EU	38	17

Source: European Commission (2004).

Počet sportovců v ČR?

- 11,4 milionů (rok 2012) ???
- 1 sportovec 5x6 započítán
- Odhad 2-2,5milionů
- Důležité pro rozdělování financí
- Více zakoupených členských známek zastř.org. (např. ČSTV), více hlasů po svaz

Literatura

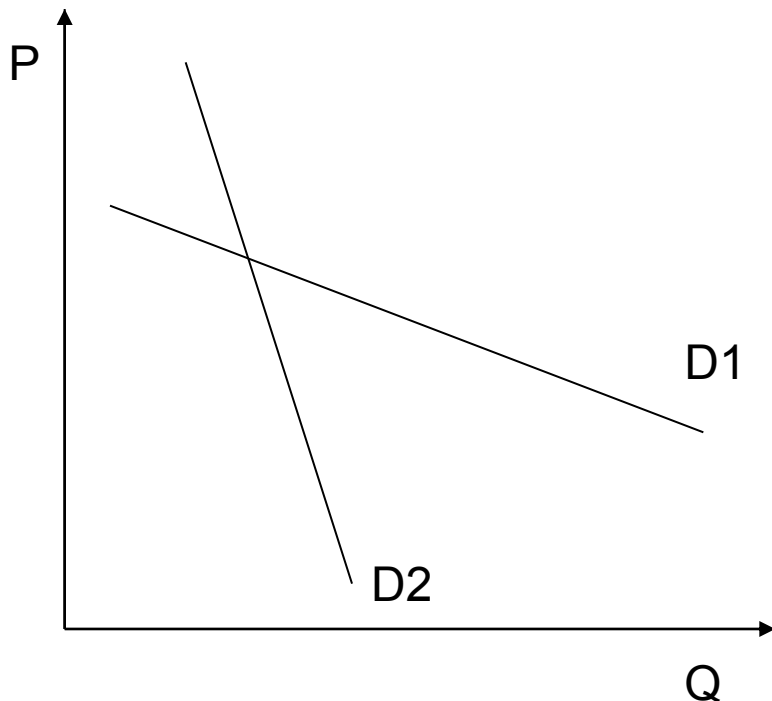
- Studijní text
- Doporučená
  - Hobza, Rektořík – kpt. 1,2
  - Tisková zpráva (Factum invenio) – Češi a sport
<http://www.factum.cz/tz114.html>
  - Tisková zpráva (Factum invenio) – Sport v médiích
<http://www.factum.cz/tz135.html>
  - Novotný: Ekonomika sportu (vybrané kapitoly). VŠE 2005

2. Mikroekonomické aspekty

- Struktura
  - Poptávka a nabídka
  - Substituční a důchodový efekt
  - externality

Poptávka

poptávka

- tvar křivky (sport jako zbytný statek, vysoká cenová elasticita – D1 nebo D2?)

Poptávku ovlivňuje

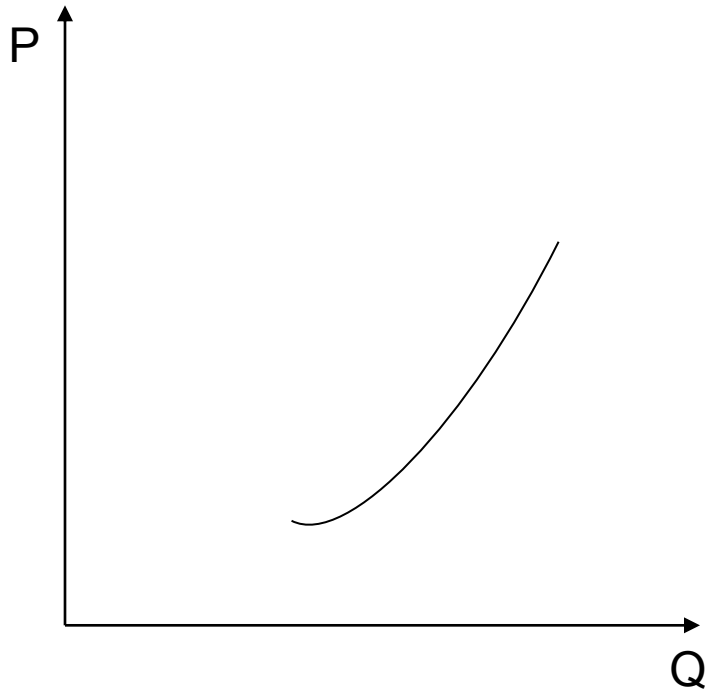
- Struktura preferencí poptávajících
- Výše cen poptávaného zboží a služeb TK
- Informace
- Disponibilní volný čas
- Výše příjmu
- Vliv institucionálních podmínek

- gender, age, occupation and education level are all significant factors in analysing sports participation
- *Neoklasický přístup: cena versus užitek*
- *Behaviorální přístup: lze poptávat i při nízkém užitku (odložený užitek)*

Poptávka

- Cena za aktivitu – kompozitní (složená)
  - Fixní část – členské příspěvky (karta), vybavení a oblečení (nezbytné nebo nepůjčitelné)
  - Variabilní část – vstupní poplatek, cestovní náklady, pití a jídlo při cvičení, pronájem pomůcek + časové náklady (např. ušlá mzda)
- Cena ostatních statků
  - Záleží na charakteru statku – komplementy, blízké substituty, počet poskytovatelů statku
- Co ovlivní substituci sportu A za sport B?
Diskuze...Empiricky nezodpovězeno

Nabídka

nabídka

Nabídku tvoří subjekty dle:

- Právní formy
  - Živnosti, s.r.o., nadace,...
- Dle cílové orientace
  - Non profit, for-profit
- Dle funkčnosti a způsobu plnění věcných úkolů
  - Města, spolky, podnikatelské subjekty...
- Dle šířky nabídky sportu
  - Sportovní centra, účelová zařízení
- ...mezní náklady jednotky

Nabídka

Statky i služby

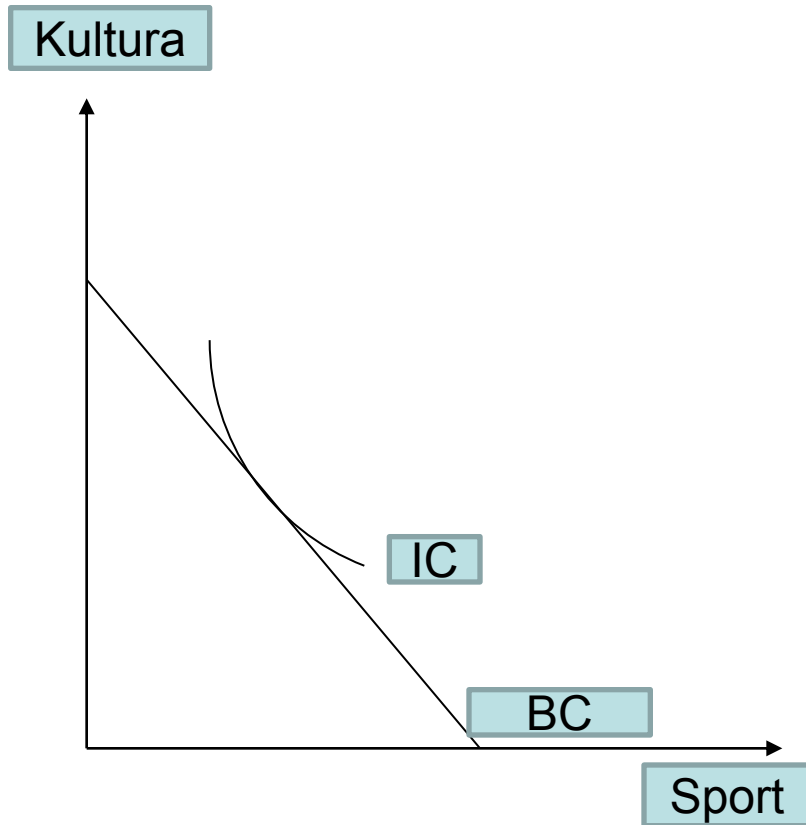
- Stát
  - Poskytovatel/provozovatel x sponzor/donátor
- Neziskový sektor
  - Vliv dobrovolnictví
- Ziskový sektor
  - For profit
    - Tvorba poptávky (NeDoKo, nové aktivity, inovace produktů + iluze nesubstituovatelnosti produktů)
  - PPP – spolupráce veřejného a soukromého sektoru

Dopad změny ceny

- **Důchodový efekt**
  - **Pro normální statky** : důchodový efekt je
Negativní = pokles ceny statku X zvyšuje
reálný důchod a zvyšuje poptávané množství
normálního statku
- **Substituční efekt**
  - růst relativní ceny statku X $\Rightarrow$ pokles Q_x a
růst poptávky po jiném statku

Důchodový a substituční efekt

Úkoly:

- Vliv dotace (nižší cena sportu) na rozpočtové omezení
- Změna rozpočtového omezení (vyšší plat)
- Změna IC při poklesu BC (sport x kultura, sport x zdravotnické služby)

K zamyšlení

substituční a důchodový efekt v praxi

- Fitcentrum s nízkou návštěvností. Proč nechodí lidé častěji/více?
  - Cena
    - Změna ceny, „výhodné balíčky“, happy hour....
  - Čas
    - Lepší nabídka
  - Jiné preference (substituce)
    - Nabídka nové aktivity (substituce zpět k fitku)

Poptávka a nabídka - shrnutí

- Poptávka
  - Krok 1: poptávka po volném čase
    - Teorie: optimum – práce nad optimem neracionální
    - Praxe:...?
  - Krok 2: poptávka po sportu
    - Neklasický přístup: cena x užitek (Cena ovlivněna fixními a variabilními náklady pro účastníka)
    - Behaviorální přístup: lze poptávat i při nízkém užitku (odložený užitek)
- Nabídka
  - Stát – tržní selhání, rovnost, ekonomický rozvoj (...vládní selhání)
  - Neziskový sektor (dobrovolníci)
  - Komerční sektor – zboží a služby

Poptávka a nabídka z zamyšlení

- Jste pořadatel sportovní akce na stadionu, víte, že kapacita hlediště je 1000 míst a chcete vyprodat stadion.
- Loni stály lístky 200 Kč a hlediště bylo zcela vyprodané a minimálně 300 zájemců se na stadion nedostalo (*ceteris paribus*)
- Z průzkumu mezi všemi návštěvníky na stadionu vyplynulo, že při ceně 500 by lístek zakoupila polovina z nich
- Zakreslete do grafu a určete optimální cenu. Předpokládáme, že poptávka je lineární

Mechanismus podpory sportu

- Obecné důvody podpory sportu
  - Ekonomické
    - Stimul ekonomiky – (investiční multiplikátor)
    - Řešení tržního selhání
  - Neekonomické (nepřímý ekonomický potenciál)
    - Politické
    - Sociální
- Principy podpory
  - Finanční podpora
    - Daňové úlevy
    - Dotace
    - Redistribuce výnosů loterií
    - Investice
  - Nefinanční podpora

Tržní selhání

Tržní selhání jsou:

- 1
- 2
- 3
- 4

Veřejný statek a sport

- **Veřejné statky**
  - Aktivity ve volné přírodě
- **Smíšené statky**
  - Veřejné stadiony, koupaliště
- **Soukromé statky**
  - Dle individuálních potřeb – trh

Spotřeba	Vyloučitelná	Nevyloučitelná
Rivalitní	Soukromé	Smíšené
Nerivalitní	Smíšené	Veřejné

Veřejný statek ≠ veřejně poskytovaný statek
Statky pod ochranou

Nedokonalá konkurence

Informační asymetrie

- Monopol x **Monopson**
- Oligopol

- Informační asymetrie
  - Příklad ve sportu?

Externality

- Stiglitz definuje externality jako „*Případy, ve kterých činnost jednotlivců nebo společností způsobuje vyšší náklady u jiných spotřebitelů nebo výrobců, nazýváme negativní externality. Existují ale také důležité pozitivní externality, kdy činnost jednotlivců nebo společností přináší prospěch ostatním.*“
- Brown J. definuje externalitu poněkud obširněji.
- „*Externality vzniká, když produkční nebo spotřební aktivity jedné strany vstoupí jako přímý argument do produkční nebo spotřební funkce jiné strany. ... Aby se předešlo zmatkům, jsou pro externality používány dva odlišné významy:*
  - *technologické externality. To je, ... když spotřební a produkční činnosti jednoho činitele nebo skupiny ovlivňují úroveň produkce a spotřeby jiných agentů.*
  - *peněžními externality. Chování výrobců a spotřebitelů v tomto případě ovlivňuje soustavu cen v ekonomice a následně, v důsledku změn rozpočtového omezení, je ovlivněn blahobyt jiných producentů a spotřebitelů.*“
- *Sport vytváří externality (pozitivní i negativní)*
  - Je těžké je vyčíslit v penězích
  - Teoretická řešení existují – obtížně uplatnitelná
  - Obvykle uváděna jejich existence (pozitivních) jako potřeba státních zásahů

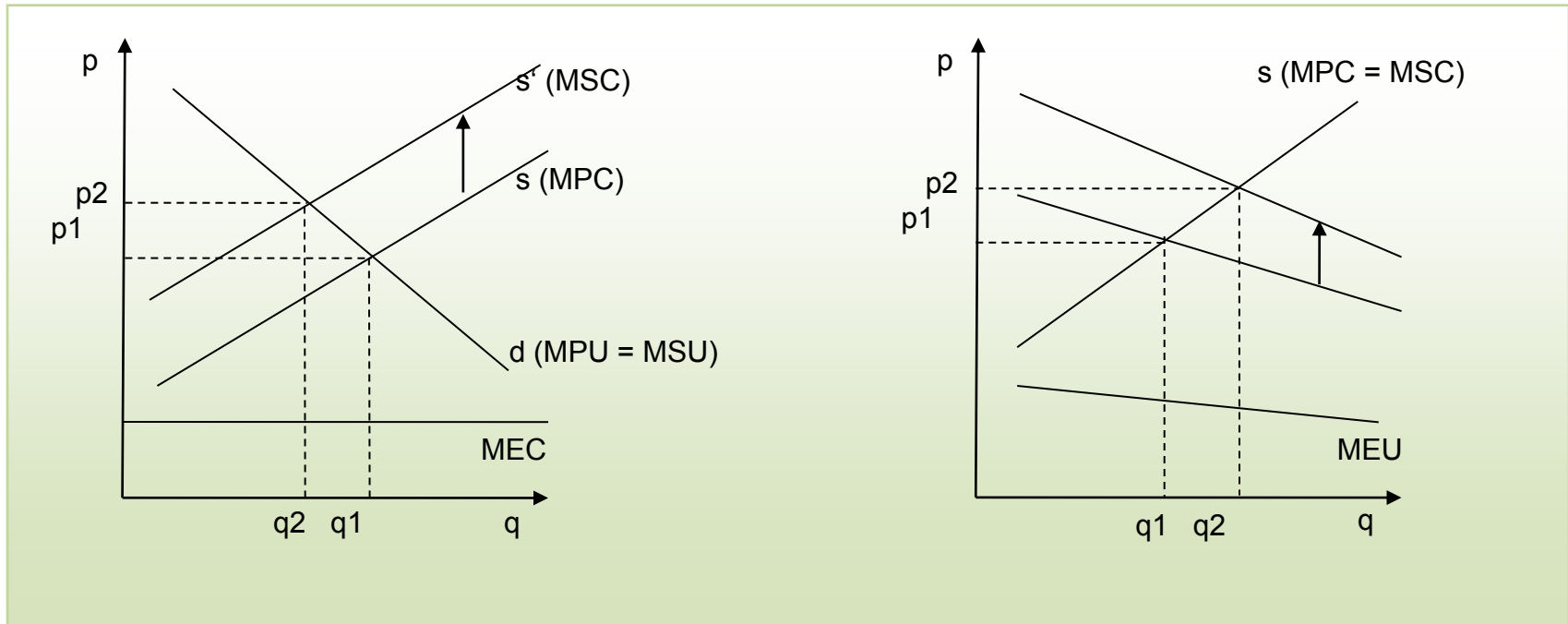
Pozitivní externality

- Podpora zdraví člověka
  - Ovlivňování zdravotního stavu
  - Biologický základ zdravého životního stylu
  - Vliv pohybové aktivity na zdraví
  - Možnosti ovlivnění životního stylu
- Formování osobnosti člověka a jeho systému životních hodnot a idejí
  - Prevence kriminality
  - Rizikových aktivit/životního stylu
- Tvorba a kvalita sociálních vztahů
- Propagace země či regionu
- Zdravotní vlivy
  - Snížení pracovní neschopnosti (úspory v čerpání nemocenského a zdravotního pojištění): +SS, +VS
  - Zvýšení výkonnosti subjektů: +SS
  - Snížení nákladů firem na pracovní sílu: +SS...↓U→↑C→↑HDP
    - Potenciál ke zlevnění produkce

Negativní externality

- Negativní vlivy na zdraví člověka
- Negativní vlivy na životní prostředí
- Komercializace tělesné kultury
  - Někdy sporné
- Negativní vlivy na hodnoty člověka a jeho osobnost

Negativní a pozitivní externalita

- Externalita je druh tržního selhání, tedy výchozí situace Q_1, P_1 není optimální... žádoucí je změna... např. stimul/zásah státu
- (Existují i jiné názory – liberálové - internalizace nákladů)

K zamyšlení externality

- Pokud „já“ sportuji, komu vzniká pozitivní (negativní externalita)- příklady
- Vyjmenujte pozitivní externality sportu z pohledu státu
- Identifikujte negativní externality z pohledu obce (ve vztahu ke sportu v obci)

Literatura

- Studijní text IS
- Doporučená
  - K problematice Mikroekonomie – např. Samuelson, Soukupová, Varian,..
  - Hobza, Rektořík – Základy ekonomie sportu – kpt. 6 a 7 (s.62-96)

Dobrovolný úkol na C2 – 3 body

- Do dokumentu (viz link) vyplňte údaje za 3 vybrané obce (obce se nesmí opakovat)
- Pokud je dostupná metodika rozdělování dotací, nahrajte ji do odevzdávárna/cvičení/C2/metodika
- <https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0AutaMow64BO7dDJZZFpLRkZ2ZG4waGVjd2tMMFIncGc&usp=sharing>
- Termín: do začátku C2